

DATUM
2021-08-23
ERT DATUM
2021-04-30

DIARIENR
2021/89-4
ER BETECKNING
Fi2021/01444

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

En väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner (SOU 2021:16)

Statskontorets synpunkter på betänkandet utgår främst från den roll vi har enligt vårt instruktionsenliga uppdrag, där en uppgift är att redogöra för utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner. Statskontoret har valt att lämna synpunkter på två förslag i utredningen. Det handlar dels om förslaget om möjligheten till automatiserat beslutsfattande, dels om förslaget om de kommunala jävsbestämmelserna.

Tillstyrker förslaget om möjligheten till automatiserat beslutsfattande

Statskontoret tillstyrker förslaget om att införa en möjlighet till automatiserat beslutsfattande av beslut som fattas av kommunala nämnder. Vi delar utredningens slutsats att kommuner och regioner, liksom statliga myndigheter, ska ges möjlighet att automatisera beslut och på så sätt kunna effektivisera sin verksamhet. Statskontoret bedömer att utredningens förslag är ett rimligt sätt att ta tillvara automatiseringens möjligheter inom ramen för ett väl fungerande system.

Statskontorets erfarenhet av att analysera statlig styrning av kommunsektorn visar att kommunsektorn uppfattar regelstyrning som starkt styrande.¹ I fallet med automatiserat beslutsfattande regleras en *möjlighet* för kommunsektorn att använda automatiserat beslutsfattande. Statskontoret menar att detta är rimligt och lämpligt givet den kommunala självstyrelsen. Styrningen ger därmed utrymme för anpassning utifrån lokala förutsättningar. Vidare verkar det finnas incitament hos kommunerna och regionerna att utnyttja möjligheten. Det talar för att styrningen har förutsättningar att fungera.

¹ Statskontoret 2019:1. *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys* s.74

Samtidigt visar tidigare utredningar att kommuner och regioner anser att deras verksamheter ibland har svårt att leva upp till lagens krav.² Dessutom råder det stora skillnader mellan kommunerna när det gäller att kunna nyttja potentialen i digitala lösningar, exempelvis vad gäller resurser och kompetens för att kunna tillämpa digitala lösningar.³ Mot bakgrund av detta har vi vissa medskick till regeringen.

Statskontorets medskick till regeringen

Erfarenheter av automatiserat beslutsfattande i statsförvaltningen visar att det krävs resurser för att kunna förvalta systemet med automatiserat beslutsfattande. Utan tillräckliga resurser till kontroll och uppföljning av att besluten blir korrekta finns en risk för att felaktiga beslut, vilket är något som kan skada medborgarnas förtroende för den offentliga förvaltningen.⁴ Både Statskontoret och Riksrevisionen har pekat på behovet av kunskapsunderlag och stöd till myndigheter för att statsförvaltningens automatiserade beslutsfattande ska få bättre förutsättningar att vara effektivt, rättssäkert och korrekt.⁵

Statskontoret menar därför att det troligen är en för optimistisk analys att regleringen i sig är en tillräcklig åtgärd för att kommunsektorn ska kunna effektivisera sin verksamhet. Vårt medskick till regeringen i det fortsatta beredningsarbetet är att det utöver möjligheten till automatiserat beslutsfattande kan krävas stöd till den kommunala sektorn för att kunna tillämpa automatiserat beslutsfattande på ett effektivt och rättssäkert sätt. Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har ett viktigt uppdrag i detta sammanhang.⁶ Exempelvis rekommenderade Riksrevisionen nyligen att regeringen ger DIGG i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag och stöd till myndigheternas automatiserade beslutsfattande.⁷

Tillstyrker förslaget om en enhetlig reglering av jäv mellan kommunal och statlig förvaltning

Statskontoret tillstyrker förslaget om en enhetlig reglering av jäv mellan kommunal och statlig förvaltning. Utredningens förslag innebär att bestämmelsen om jävsgrunderna i 6 kap. 28 § kommunallagen ska anpassas till lydelsen av

² Statskontoret 2019:1. *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys* s.75

³ SOU 2020:8 s. 34

⁴ Riksrevisionen 2020:22

⁵ Statskontoret 2019. *Förvaltningspolitik i förändring – långsiktiga utvecklingstendenser och strategiska utvecklingsbehov* s.41 Dnr 2019/6-5. Riksrevisionen 2020:22.

⁶ Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning.

⁷ Riksrevisionen 2020:22

motsvarande bestämmelse i förvaltningslagen (2017:900). Statskontoret har tidigare noterat skillnaderna mellan förvaltningslagen och kommunallagen gällande jävsgrunderna.⁸ Innan den nya förvaltningslagen trädde i kraft 2008 var regleringen av jäv mellan kommunal och statlig förvaltning enhetliga, och Statskontoret ser flera goda skäl till att den ordningen återställs. Exempelvis så att medborgare möter en offentlig förvaltning som, oavsett förvaltningsnivå, har samma krav på sig när det gäller saklighet och opartiskhet.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Lovisa Boström, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Lovisa Boström

⁸ Statskontoret 2020. *Jäv i offentlig tjänst*.